

Storebrorsan som lyssnar

Stephan Yüceyatak sätter barnen i fokus

Text **MARTIN RÖSHAMMAR**

Bild **JONNY MATTSSON**

Om ett barn säger: "Jag har blivit mobbad". Då vet jag hur det är. Om ett barn säger: "Jag har det jobbigt hemma". Då vet jag hur det är. Jag vet hur det är att bli slagen och jag vet hur det är att ha det fattigt. Jag vet hur det är att vara utanför i samhället och den känslan kan jag känna fortfarande i dag, säger Stephan Yüceyatak.

Han är överrumplande personlig, ärlig, oförställd och okonstlad i sitt sätt att vara. Jag hinner knappt stänga dörren till lägenheten i det första huset på hela Lilla Essingen i Stockholm, innan han berättar om en av sina många planer. Han tänker bara jobba åtta procent på SVT i höst. För att hinna med allt annat och för att inte försvinna totalt in i jobb-Stephan.

Han jagar runt i köket i den lägenhet han ursäktar för att den bebos av dammråttor men som snarare ger ett pedantiskt intryck. Han tänker bjuda på kaffe men som den ovillige kaffedrickare han är, är han inte så van kaffefixare. Medan vi väntar på att kaffet ska brygga klart frågar han nyfiket ut mig om mina barn. Han undrar hur gamla de är, vad de heter och om de gillar Bolibompa.

Stephan Yüceyatak jobbar som programledare och reporter (ingen fast anställning, utan är liksom många andra på Sveriges Television projektanställd). Och även om han också gör annat är det tydligt att han brinner för att göra tv, med stor närvaro, för barn.

STEPHAN YÜCEYATAK VÄXTE UPP i Örebro, med föräldrar som tidigare bodde i Turkiet. Han har armeniskt ursprung (pappa), och keldanska och syrianska rötter (hans rödhåriga mamma). Han är mån om att inte välja etnisk sida, som han uttrycker det. Han menar att man inte kan arva en synd, att man inte är skyldig till något som tidigare generationer gjort.

– För vissa är det så viktigt vad man är och att man verkligen säger det tydligt. Som för syriener. Men jag är mycket mer än bara syrian. Jag har alltid varit halv på något sätt eftersom min mamma och pappa är från olika kulturer. Nu känner jag att jag vill föra över tacksamheten över att bli berikad med så mycket. Jag ska

verkligen försöka få mina barn att läsa turkiska om det går. Min mamma kan sex språk, pappa kan fem, men gemensamt har de bara turkiskan. Men mina barn ska få slippa alla hinder det inneburit med mitt efternamn, all sarkasm, allt retande.

Stephan Yüceyatak blev, som han säger, ordentligt mobbad i nedre tonåren, i högstadiet, både psykiskt och fysiskt. Han brukar berätta om det för barn i olika sammanhang.

– Jag fattade inte själv att jag blev illa behandlad, försökte låtsas att det var en lek. Det blev mitt sätt att överleva, att skydda mig. Till slut var det så psykiskt och fysiskt påtagligt att jag blev slagen att det inte gick att förtränga längre. En lärare kom in i omklädningsrummet och upptäckte när kompisar höll fast mig och slog mig. Ändå vann jag en massa priser i mellanstadiet som schysstast i klassen och var den som höll låda på roliga timmen. Så inte förstod jag varför man slog mig. Det förstår jag fortfarande inte, säger

NAMN Stephan Yüceyatak.

FÖDD 14 december 1979.

YRKE Programledare och reporter på Sveriges Television.

BOR Lilla Essingen i centrala Stockholm.

FAMILJ Sambon Emma Wilson.

AKTUELL Som Barnens tittarombudsman, reporter i Lilla Aktuellt och programledare i Bolibompa.

OCH ... har mottot: "Du är konstnären som målar din egen framtid". – Man måste se möjligheter även i motgångarna. Men samtidigt, är man ett barn som inte har föräldrar som ger en kärlek och har ett stabilt självförtroende, då är det inte lätt att lyckas. De behöver extra stöd. Så man får ta mottot med en nypa salt.

Stephan Yüceyatak och tillägger att han var snällast och minst.

Trots mobbningen är han noga med att säga att han faktiskt älskade de där åren på väg in i vuxenlivet. I alla fall livet utanför skolan. Han var redan då duktig på att anpassa sig. Han hängde med de coola killarna där någon hade suttit inne och någon fick alla snygga tjejer. Samtidigt umgicks han med de som vissa ser som nördarna, mest svenska killar. De lekte rollspel, spelade tv-spel. Han växlade mellan två olika världar och lärde sig jättemycket av det. Han kunde den tuffa världen även om han inte var en av dem, men han fick hänga med. Nördarna lekte och det gjorde under för Stephans fantasi. De kunde sitta en hel helg och bara grotta ner sig i fantasilekar. Trots att han var kompis med de fräcka ville, eller vågade, han aldrig berätta för dem om mobbningen han utsattes för. "De gick inte i min klass ...".

När han äntligen insåg vad som pågick tuffade han till sig. Åtminstone på ytan. Han började slå tillbaka och då lät mobbarna honom vara ifred.

– Ibland känner jag olustkänsla när jag ser dem när jag är hemma i Örebro. Men sen känner jag att jag har fått revansch. Samtidigt känner jag att de nog inte ens fattar att de har gjort mig något.

I GYMNASIET FICK HAN MÖJLIGHETEN att göra en film om elever på Älvestorps internatskola, en skola som politiker i Stockholms kommun hade bestämt sig för att lägga ner. Eleverna på skolan hade det gemensamt att deras skola och vardag inte fungerat, de hade hamnat snett på ett eller annat sätt. Skolan gav dem den trygghet de tidigare saknat men skolan lades ner ändå. Stephan kände igen sig i eleverna och hans engagemang växte. Där och då förstod han vad han var bra på och att han skulle plugga för att kunna påverka och beröra.

Nu har han möjlighet att göra just det. I sin roll som Barnens tittarombudsman på SVT. Till honom kan barn höra av sig genom att mejla och han lovar att han svarar på alla brev.

Han menar att det bästa med hans jobb är kontakten med tittarna. Han får mejl som: "När jag tittar på dig och jag har det jättejobbigt hemma så låtsas jag att du är min storebror. Då mår jag bra".

5 saker

OM STEPHAN YÜCEYATAK

- Har dansat balett.
- Har majonnäs och leverpastej som favoritpålägg.
- Springer 100 meter på mindre än elva sekunder.
- Har blivit biten av en djävulsrocka i Dominikanska Republiken.
- Har blivit utsatt för vetenskapliga experiment (i ett SVT-program som har premiär i höst).

VILL PÅVERKA. När Stephan Yüceyatak växte upp blev han mobbad, både psykiskt och fysiskt. Den erfarenheten använder han sig av i dag när han arbetar som barnens tittarombudsman.

”Jag tror på mig själv som en fin människa”

3 röster OM STEPHAN YÜCEYATAK

– En fantastiskt glad person, som inte är rädd för att rota i sina rötter. Stephan är en människa som sprider positiv energi runt omkring sig. Kunskap och envishet har gjort honom till den han är i dag.

ABGAR BARSOM

fotbollsspelare i norska Fredrikstad och upp-
vuxen i Örebro precis som Stephan

– Stephan är en otroligt lojal, rolig och omtänksam person. Han har alltid nära till både skratt och allvar och den balansen är jag otroligt imponerad av. Det händer alltid mycket saker där Stephan är. När han bestämmer sig för någonting så kör han hela vägen. Han brinner för de svaga och utsatta och vill skänka kunskap till barnen om deras rättigheter.

MARCUS GRANSETH

programledare i Bolibompa och kompis

– Han har ett rättvisepatos och är verkligen public service personifierad. Och han är väldigt demokratisk. Han borde bli statsminister. Han tar sitt uppdrag på stort allvar. Stephan är också extremt pedantisk och nästan irriterande noggrann. Han går hela vägen i allt han gör.

DOREEN MÅNSSON

programledare i SVT och kompis

Han konstaterar att han hjälper barn på något vis varje dag.

– Jag mådde skitdåligt när jag var liten. I perioder. Det som gav mig lite stöd och lycka var att titta på barnprogram. Då drömde man sig bort. Men jag saknade ändå någon som sa: ”Hej, jag finns på er sida, jag är er brorsa”. Jag hade behövt en sån person. Jag skulle ha skrivit och så skulle ”brorsan” skrivit tillbaka: ”Men kompis, om du är ledsen, ring hit och hit och ingen behöver veta”. Jag tänker så, att jag hjälper några fler än om jag inte fanns, säger Stephan Yüceyatak.

Men – och det är viktigt – han berättar inte om sin barndom för att få folk att tycka synd om honom. Det var så det var och dessutom kanske det gör att barnen känner att här har vi en vuxen som varit med om samma saker. Redan innan kaffet är klart har vi också hunnit prata om vikten av att inte glömma var man kommer ifrån.

– Många gånger är jobbet sjukt meningsfullt, men jag kan ändå märka att jag blir mer och mer fåfång. Man kategoriserar människor. Jag har det ganska gott ställt nu. Inte bor jag i något lyxkvarter men det är något annat än där jag började.

Vi sitter i hans och flickvännen Emmas soffa i vardagsrummet i lägenheten som har sjöutsikt i varje fönster. Han är väldigt stolt över förvandlingen från det ”skitskick” lägenheten var i när de köpte den i augusti förra året. Det har slipats, spacklats, målats och nu är den som Stephan vill ha den, det är vitt, fräscht och allt annat än överbelamrat av saker. Emma har precis kommit hem, hon förbereder säsongspremiären för balkonggrillning.

Han pratar om självförtroende och självkänsla och om hans försök att smälta in. Stephan Yüceyatak menar att det finns någon sorts manér hos vissa människor som handlar om att så högt och tydligt som möjligt berätta att man minsann läst de rätta böckerna och känner till det man ska känna till om världen. Och han säger att han verkligen försökt smälta in, gått på ansedda skolor, som Dramatiska Institutet. Han erkänner också att han ibland, precis som han tror att många andra gör, låtsas att han läst de där ”rätta” böckerna.

– Kanske brister jag i allmänkunskap jämfört med en vanlig journalist. Men jag har ett annat sätt att bemöta människor på, ett annat sätt att värdera. Jag har andra tillgångar. Jag är en otroligt duktig berättare, har en fantastisk fantasi. Jag tror på mig själv som en fin människa som vill något gott men jag tvivlar på mina kunskaper och kan känna att jag är värsta bluffen.

HANS GNÄLLBÄLTISKA HÖRS fortfarande tydligt. Som när han kommer ut som tönt. Så sent som i gymnasiet hjälpte hans mamma honom med att köpa kläder. Han tittade sig inte ens i spegeln.

– Tills jag var arton år var jag inte medveten om hur jag såg ut. Först då insåg jag: ”Jaha, ser min näsa ut sådär, ska jag ha frisyren så?”. Samtidigt var jag väldigt vuxen, fick tidigt ta mycket ansvar hemma och var idrottsledare.

Han ville skriva och det var därför han sökte till mediaprogrammet på gymnasiet. Men en lärare där tyckte att han skrev konstigt, att det han skrev var fyllt av talspråk. Det var förstås döden för en elev och han lade ner skrivandet.

– Att det blev tv var mycket en slump, det var inte så att folk runt mig peppade mig. Det är det jag känner med barn som inte blir trodda på, som inte får självförtroende; De kommer ingen vart om de inte har tur på vägen, säger Stephan Yüceyatak.

I perioder har Stephan Yüceyatak varit nära att gå in i den beryktade väggen. Inte minst beroende på brev han fått från barn med problem. Han ler när han säger att han tidigare sett sig själv som odödlig och att han aldrig skulle kunna bli utbränd. Men pressen att ständigt vara till hands kostade på och nu tar han det lite lugnare, har inte lika bråttom med att svara.

STEPHAN YÜCEYATAK TYCKER OM att vara välplanerad in i minsta detalj. Han klockar när han äter frukost, han mäter hur mycket raklödder det behövs för den perfekta rakningen och gör listor på saker han unnar sig själv.

Han är medveten om att han inte är en stresstålig person och inte heller särskilt snabb. Saker tar tid för honom. Han gör allt noggrant. Den senaste tiden har Stephan förstätt att det finns bra saker med att vara långsam. Som att han är bra på att ta hand om människor han arbetar med. När han mådde som sämst började han läsa böcker om hälsa. Då bestämde han sig för att han antingen måste bli piggare och må bättre, eller sluta jobba med tv.

Med det beslutet inleddes också en förändringsprocess. Han började tacka nej till jobb och la till saker som skulle göra honom friskare, försökte vara snäll mot sig själv.

Planen gick ut på att äta vitamintabletter, äta frukost i lugn och ro, att ta promenader.

– Alla dessa stress-symptom folk går runt med är som en del av livet. Det fattar inte jag. Det är inte okej. Nu lyssnar jag på min kropp.

Stephan Yüceyatak vill föreläsa, få människor att växa. Det låter inte klyschigt när han säger det. Det är lätt att använda självhjälpsfloskler och det är ju mot den planhalvan han rör sig. Men det känns som att han verkligen menar vad säger. Han kan mycket väl tänka sig att flytta hem till Örebro. Som ett led i att ta det lugnare, varva ner och ha nära till allting. Inte minst för att hinna med de barn han vill få tillsammans med sin Emma.

Han är mycket intresserad av politik men berättar inte var han står.

– Någon gång i framtiden kan jag tänka mig att jobba politiskt. Men då har jag nog lagt tv-karriären på hyllan och mina barn har vuxit upp. Jag är så otroligt rädd för att det ska hända något. Jag kommer nog att engagera mig så mycket att det kommer att innebära hot. Då kör man hela racet. Jag undrar om vi verkligen har det så bra i Sverige som vi tror!

LEKLEDARE. Som programledare på Bolibompa får Stephan Yüceyatak användning för sin stora fantasi.